

बालकेश्यां दृढदला जूर्णा कृकणपत्रिका ।
 पुंभूम्नि बल्वजा वात्यां त्विल्कटः स्यात् पराशकः ॥ २३० ॥
 स्याद्वीरणं वीरवृणं मूलेऽस्योशीरमस्त्रियाम् ।
 सेव्या मृणालनलदलामज्जानि जलाशयम् ॥ २३१ ॥
 नियुतस्तम्बजट्टदैत्यगौरकुदानवम् ।
 अभयं चावदाहं च दूर्वा तु हरितालिका ॥ २३२ ॥
 वरा सहस्रवीर्या च भार्गवी चाथ सा सिता ।
 गोलोमी शतवीर्या च गोऽर्गलस्त्वेरका वृणम् ॥ २३३ ॥
 सौगन्धिकं देवजग्धं ध्यामकं कत्तुणं पुरम् ।
 छत्रातिच्छत्रापालघ्नौ मालावृणकभूस्तृणे ॥ २३४ ॥
 पुञ्जीलस्तु वृणस्तम्ब इषीका तूलिका समे ।
 शष्पं बालवृणं शादः सर्वं तु वृणमर्जुनम् ॥ २३५ ॥

इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्या
 भूमिकाण्डे वनाध्यायः ॥ ३ ॥

पशुसङ्गहाध्यायः ॥ ४ ॥

सिंहो मृगेन्द्रः पञ्चास्यः पारीन्द्रः श्वेतपिङ्गलः ।
 व्यादीर्णास्यो महानादः शार्दूलस्तुल्यविक्रमः ॥ १ ॥
 कण्ठीरवो मृगरिपुः सुगन्धिहरितो हरिः ।
 हलीचणस्तृणसिंहः स्यात् कूटरुर्मृगर्हिसकः ॥ २ ॥
 व्याघ्रो मृगारिः शार्दूलो हिंसारुश्चन्द्रकी मृगात् ।
 हुण्डश्चाल्पस्त्वयं द्वीपी चुलुको भेलमेहिनौ ॥ ३ ॥
 तरक्षुस्तु मृगाजीवस्तिर्लित्सकमृगादनौ ।
 पिण्डारकस्तु चित्राङ्गो महादंष्ट्रो वरोत्कटः ॥ ४ ॥
 वराहः सूकरो घोणी वक्रदंष्ट्रो जलप्रियः ।
 पीनस्कन्धः स्तब्धरोमा कामरूपी तलेक्षणः ॥ ५ ॥
 भूदारः कुमुखो घृष्टिः स्थूलनासो बहुप्रजः ।
 पङ्कक्रीडनकः पोथी किटिराखनिकः किरिः ॥ ६ ॥
 भङ्गूको दीर्घरोमर्क्षो भङ्गाटो वृकधूर्तकः ।
 विकरालोऽच्छभङ्गश्च गण्डके खड्गखड्गिनौ ॥ ७ ॥
 वार्ध्राणसो गणोत्साहः कोकस्त्वीहामृगो वृकः ।
 महिषः सैरिभोऽश्वारिर्जलात्मा गद्रवस्वरः ॥ ८ ॥
 लुलायः कासरः शृङ्गी हेरम्बः कृष्णशृङ्गकः ।
 जरन्तः कलुषः पोथी वीरस्कन्धो रजस्वलः ॥ ९ ॥
 स्कन्धशृङ्गो यमरथः कटाहो दंशालालिकः ।
 हंसकालीसुतश्चाथ सृजया महिषोऽसितः ॥ १० ॥
 गवलश्च परस्वांश्च महिषः स्यादरण्यजः ।
 मृगः प्लावी भीरुचेता वननो मरुको लिगुः ॥ ११ ॥
 नित्यशङ्की च कृष्णस्तु कृष्णसारो निरञ्जनः ।
 यक्षाङ्ग एणस्तात्रस्तु हरिणस्तृणसंवरः ॥ १२ ॥
 राजीवस्त्वेष राजीमान् सितक्रोडः स चीनकः ।
 शम्बरस्त्वल्पहरिणः पृषतस्तु स बिन्दुमान् ॥ १३ ॥
 रुरुर्महान् कृष्णसारः कुरङ्गो हरिणो महान् ।
 रोहिदृश्यो हरिणवन्मृदुशृङ्गः प्रतापसः ॥ १४ ॥

न्यकुस्तु शम्बराकारस्त्रिकेण विपुलोज्जतः ।
 परम्परस्तु गोकर्णः पोटरूपस्तु तत्समः ॥ १५ ॥
 रौहिषो गर्दभाभासो रोहितः श्वेतराजिमान् ।
 वातायुः स्याद्वातमृगो जवी वातप्रमीः शिवः ॥ १६ ॥
 प्रियको रोमभिर्युक्तो मृदूश्चमसृणैर्घनैः ।
 नीलः स श्वेतरखावानथवा श्वेतचन्द्रकः ॥ १७ ॥
 कदली तु बिले शेते मृदुरूक्षोश्चकर्वुरैः ।
 नीलाग्रै रोमभिर्युक्ता सा विंशत्यङ्गुलायता ॥ १८ ॥
 श्यामिका तु श्वेतबिन्दुः श्यामला षोडशाङ्गुला ।
 चतुरा तु घनस्निग्धरोमा श्यामा सचन्द्रका ॥ १९ ॥
 कालिका त्वसिता यद्वा कपोता पिङ्गबिन्दुका ।
 सामूना तु समूरुर्ना सार्धहस्तसमायता ॥ २० ॥
 गोधूमाभाऽथवा कृष्णा स्निग्धोश्चमदुरोमिका ।
 चीनस्तु चीनसी स्त्रीत्वे कपोता त्रिंशदङ्गुला ॥ २१ ॥
 मरुजा तूचमसृणमृदुपाण्डुरोमिका ।
 रोमराजीमती मध्ये द्वादशाङ्गुलसमिता ॥ २२ ॥
 चनका तु चमूरुर्ना सिताभा यदि वासिता ।
 कृष्णरोमानुविद्धा वा पुच्छोऽस्या न भवत्यपि ॥ २३ ॥
 सेलिमस्तु मृदुश्वेतरूक्षोश्चघनरोमकः ।
 चमूरुस्तु महाग्रीवः सितः केसरवान् जवी ॥ २४ ॥
 कदली तु श्यामवर्णा हस्तायामा महोदरी ।
 एते स्युः कृष्णसाराद्या मृगा अजिनयोनयः ॥ २५ ॥
 शशतुल्या विजातिश्च रक्ताभा मृगमातृका ।
 बिलेशया तु कुमिरा कुमारी तु हिमद्युतिः ॥ २६ ॥
 कुचारुश्चारुपुच्छः स्यात् सुविषाणो वृषाकृतिः ।
 कृतारुस्तु न निष्पुच्छो जायते हिमवत्तटे ॥ २७ ॥
 रुचुस्तु शुक्लो मेषाभः स पीतः सूकराकृतिः ।
 कृष्णे शृङ्गे च तस्याथ कृतमालो वृकाकृतिः ॥ २८ ॥
 सृमरः स्याद्वालमृगः परुर्ना चमरी न षण् ।
 कालपुच्छस्तु तत्प्रायो नामार्थेनैव भिद्यते ॥ २९ ॥
 चारुकस्तु किशोराभः कन्दरस्तूचजानुकः ।
 मृगाः स्युः कृष्णसाराद्यास्त एव पशवः सह ॥ ३० ॥
 सिंहाद्यैश्च शशाद्यैश्च ग्राम्यैश्चैव गवादिभिः ।
 शशस्तु रोमकर्णः स्यान्मृदुरोमा च शूलिकः ॥ ३१ ॥

गन्धर्वः स्याद्गोलपुसो रामस्तु वृकधोरणः ।
 शरभस्तु गजारातिरुत्पादश्चाष्टपादपि ॥ ३२ ॥
 गवयः स्याद् वनगवो गोवाही वाह्वारणः ।
 कोलाङ्गकस्तु जलको भालुको भल्लुकाकृतिः ॥ ३३ ॥
 पुरोही स्यात् कुलचरो ललनाक्षो वृकाकृतिः ।
 कोटङ्गः स्याज्जन्तुधरो मार्जारी चमराकृतिः ॥ ३४ ॥
 शालिजादस्तु खट्वासः पूतिः खट्वासिकापि च ।
 शिवेव स्याद् गन्धमृगः कस्तूरी मृगपालिका ॥ ३५ ॥
 अण्डौ तु तस्याः कस्तूरी राजार्ह शितिचन्दनम् ।
 मार्जारिका वेधमुख्या मदनी गन्धचेलिका ॥ ३६ ॥
 श्वाविच्छललशल्यौ तल्लोम्न्यना शलली शलम् ।
 सृगालो भरुजः क्रोष्टा श्वभीरुर्मृगमत्तकः ॥ ३७ ॥
 शयालुः सूचको घोरः फेरुफेरुण्डफेरवाः ।
 मृगधूर्तो भूरिमायो गोमायुर्वृकधूर्तकः ॥ ३८ ॥
 किखिः स्त्री क्रोष्टुभेदेऽल्पे पृथौ लोपाशगृण्डवौ ।
 वानरो मर्कटः कीशः कपिः शाखामृगो हरिः ॥ ३९ ॥
 महावेगो दधिमुखः कुरङ्गो भल्लुकः पृथुः ।
 वलीमुखो वनौकाः स गोलाङ्गुलोऽसिताननः ॥ ४० ॥
 नीलशीर्षोऽप्यथ द्विवङ्को वानरो रोहिताननः ।
 शृङ्गिणी सौरभेयी गौरर्ष्या माहेय्युषा शुभा ॥ ४१ ॥
 अनड्वाह्यनड्वाह्यस्त तम्बा तम्पा निलिम्पिका ।
 रजःपूता च कृष्णाऽसौ बहुला क्षितिसम्भवा ॥ ४२ ॥
 सिता तु धवला पुण्ड्रा सुनन्दा जलसम्भवा ।
 कपिला त्वग्निजा दाक्षी सुरभिः कामरूपिणी ॥ ४३ ॥
 रक्तवर्णा रोहिणी स्याच्छीतला वायुसम्भवा ।
 शबली तु प्रक्षराङ्गी सुमना व्योमसम्भवा ॥ ४४ ॥
 वराङ्गा तु चतुर्वर्षा द्विवर्षा तु द्विहायनी ।
 एकहायन्येकवर्षा बहुक्षीरा तु वज्रुला ॥ ४५ ॥
 नैचिकी गौर्गवां श्रेष्ठा भद्रा गौर्गोमतल्लिका ।
 काल्योपसर्या प्रजने पलिकनी बालगर्भिणी ॥ ४६ ॥
 पष्ठौह्यन्या वशा वन्ध्या वेहद्रर्भोपघातिनी ।
 अवतोका स्रवद्रर्भा वत्सकामा तु वत्सला ॥ ४७ ॥

चिरसूता वष्कयणी गृष्टिः सूतवती सकृत् ।
 समांसमीना सा गौर्या प्रतिवर्षं प्रसूयते ॥ ४८ ॥
 पीनस्तनी तु पीनोद्धनी सुखदोद्या तु सुव्रता ।
 दुःखदोद्या तु करटा प्रस्तुता प्रसवोन्मुखी ॥ ४९ ॥
 द्रोणक्षीरा द्रोणदुग्धा बहुसूतिः परेषुका ।
 घेनुर्नवप्रसूता गौर्धेनुष्या बन्धके स्थिता ॥ ५० ॥
 अभिवान्यान्यवत्सा गौर्वृषाकान्ता तु सन्धिनी ।
 आपीनमूधो वृन्तं तु स्तनो वत्सस्तु तर्णकः ॥ ५१ ॥
 विषाणी वृषभः शृङ्गी बाहो गौरक्षधूर्तिलः ।
 उक्षा गौर्वृषलोऽनड्वान् बाह्यः स्कन्धवहो वही ॥ ५२ ॥
 सौरभेयो बलीवर्दो बाडवेयश्च शाकरः ।
 षण्डस्तु गोपतिः श्रीमान् डङ्क इट्वर ईश्वरः ॥ ५३ ॥
 ककुदी गोवृषो घोणः ककुद्धान् मदकोहलः ।
 जातोक्षो जातमात्रोक्षा दम्यो वत्सतरः समौ ॥ ५४ ॥
 महोक्षः स्यादुक्षतरो वृद्धोक्षस्तु जरद्वरः ।
 आर्षभ्यः षण्डतायोग्यो नैचिक्याः प्राक् परे त्रिषु ॥ ५५ ॥
 भग्नशृङ्गपशुः कूटः प्रष्टवाड् युगपार्श्वगः ।
 स्थूरी पृष्ठयः पृष्ठवाह्यः स्कन्धिकः स्कन्धवाहकः ॥ ५६ ॥
 नस्योतो नस्तिते षोडन् षड्देऽथो धुरन्धरे ।
 धुरीणधुर्यधौरेयाः प्रासङ्गादेस्तु वोदृषु ॥ ५७ ॥
 प्रासङ्ग्यः शाकटो युग्यो हालिकः सैरिकदयः ।
 एवं सर्वधुरीणैकधुरीणैकधुरा अपि ॥ ५८ ॥
 कर्णः कर्णविहीनः स्यात् षण्डस्तु च्छिन्नपुच्छकः ।
 गोमान् गोमी च गोस्वामी गोविन्दोऽधिकृतो गवाम् ॥ ५९ ॥
 नैचिकी गोः शिरोदेशः सास्ना तु गलकम्बलः ।
 गोशकृद्गोमयो न स्त्री गोग्रन्थिः शुष्कगोमयः ॥ ६० ॥
 दोहलं तु करीषोऽस्त्री गोकुलं गोधनं समे ।
 गोमहिष्यादिकं जीवधनं स्यात् पाशबन्धनम् ॥ ६१ ॥
 छगस्तु छगलश्छागो लम्बकर्णः स्तभः पशुः ।
 बस्तोऽजश्च छगी मञ्जी सर्वभक्षा गलस्तनी ॥ ६२ ॥
 चुलुम्पा चित्रला हृद्या पर्णादा पलिकिन्यजा ।
 इलिकस्तु वनच्छागो बालवीज्यो निरायसः ॥ ६३ ॥

मेघे शृङ्गिणसम्फालवृष्टिपेत्वहुलहदाः ।
 एडकोऽप्युरणो मीढ उरभ्रो रोमशोऽप्यविः ॥ ६४ ॥
 मेघी तु कुररी वेणी जालकिन्यविला रुजा ।
 खररासभचक्रीवद्वाहबालेयगर्दभाः ॥ ६५ ॥
 रुक्षस्वरो धूककर्णो नेमिर्भारसहः शलः ।
 चिरमेही गोर्दनकः कोलिण्टो बडबापतिः ॥ ६६ ॥
 करभश्च मयस्तूष्ट्रो महाप्रीवः क्रमेलकः ।
 दाशेरकश्च रवणः करभः स्यादसौ शिशुः ॥ ६७ ॥
 करभाः स्युः शृङ्खलका दारवैः पादबन्धनैः ।
 श्वा सारमेयः शुनको भषणो मृगदंशकः ॥ ६८ ॥
 दीर्घनादी गृहमृगः कुकुरः क्रोधनः शुनिः ।
 यक्ष इन्द्रमहश्चालः कपिलो मण्डरः शुनः ॥ ६९ ॥
 जिह्वापानः पुरोगामी कृतज्ञो रात्रिजागरः ।
 कौलेयकोऽस्थिखादश्च भवनो भलुहोऽपि च ॥ ७० ॥
 शुनी तु सरमा श्वाली विट्चारो ग्रामसूकरः ।
 ओतुर्बिडालो मार्जार आखुमुक् पृषदंशकः ॥ ७१ ॥
 जाहको गात्रसङ्कोची मण्डली नखरायुधः ।
 पशुस्तु मलुको मोकः कपः शुद्धो जडश्चरिः ॥ ७२ ॥
 बाले तु बर्करः सूता तूबरः शृङ्गवर्जितः ।
 हिंस्रो व्याघ्रादिको व्यालः श्वापदो मरुलः शरिः ॥ ७३ ॥
 पुच्छोऽस्त्री लूम लाङ्गूलं बालहस्तश्च बालधिः ।
 खुरः शफः शको विष्ठा घासस्तु यवसः शरिः ॥ ७४ ॥
 रोमन्थनन्तु रोमन्थो रोमोर्णोर्णास्तुकोऽपि च ॥ ७५ ॥

इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां

भूमिकाण्डे पशुसङ्ग्रहाध्यायः ॥ ४ ॥